

1933 121

SLOVENKA

GLASILO
SLOVENSKE
PROTIFAŠISTIČNE
ŽENSKE ZVEZE
ZA
SLOVENSKO PRIMORJE.

LETO II. ŠT. 4.

AMPHIBOLE

NAŠ SLOVENSKI PARLAMENT.

Ko smo šli poslanci s Primorja na zasedanje našega parlamenta, se nam je v neki vasi na Notranj - skem pridružila poslanka - kmetica Ivančičeva, ki je imela isti cilj kakor mi. Mi smo se takoj medsebojno - seznanili in smo se začeli živahno razgovarjati o zadevah naše osvobodilne borbe, o naših uspehih in o uspehih naših zavestnikov, posebno naših bratov Rusov, ki zadajajo srtne udarce nemškim nacistom, ki edini še reverirajo po naših krajih.

Ivančičeva nam je pripovedovala, kako so ji Italijani in belogardisti ugrabili štiri sinove in - jih zverinsko pobili. Pripovedovala nam je tudi, kako so Nemci ponoči vdrli v njeno stanovanje in jo naravnost s postelje zlekli na kmečki voz ter jo odpeljali v mrzli januarski noči v Ribnico, kjer so se napram njej surovo obnašali in ji žugali na vse načine, če jim ne bo služila kot izdajalka. Vse zaman! Tako pogumno je zavrnila nacistične zverine, da so se sledejč sami sramovali svojih podlosti in jo pustili domov.

Slovensko ljudstvo jo je izvolilo za svojo poslanko. Tako je že cela vrsta naših žena in deklet sstopila v narodni parlament. Ljudstvo je videlo njihovo delo in njihovo borbo. S tem so zaslužile, da si jih je ljudstvo izbralo za svoje predstavnike pri graditvi nove, združene Slovenije. Sploh naš parlament ima ta svojevrstni obraz, da je sestavljen iz samih borcev; v njem ni ne čakarjev ne mlačnežev. Kogar ni zajel ljudski val osvobodilnega gibanja, ta je ostal v kotu; narod ga ne pozna več.

Naš parlament je pravi ljudski parlament, v katerem se zastopani vsi narodni sloji, ki so ga s svojo borbo ustvarili.

V nekdanjem avstrijskem parlamentu je knez - Schwarzenburg zavračal svoje politične nasprotnike s tem, češ: kaj boste, človek začčenja šele pri baronu! Po

ter srednjeveškega bahastvu bi v našem parlamentu sploh ne bilo "človeka", kajti vsi naši Windischgrätz, Auerspergi, Waldenburgi, Bagueri, Promentini, Coronini, Atenci i. t. d. in njihovi domači pomagači so ostali zunaj.

Ta tuja navlaka, ki je ^{kot} škodljiva zajedalka preprežala naše narodno telo, je sedaj odstranjena in domači pomagači z njo. Narod jo je zrušil in vrgel s sebe. Vsi, ki danes pod krinko vere, patriotizma ali katršnega koli drugega izgovora hlepčujemo našim sovrčanikom, so že od davnaj zaznamovani. Ti so od nekdanj opravljali to izdajalsko delo iz temnih nagibov odurne sebičnosti, zanje ni več mesta v našem narodnem občestvu.

Takoj! Naš parlament borcev za narodno svobodo; parlament kmetov, delavcev, izobražencev, deklet in žena, ki so se odzvali v težkih urah tujega jarma klicu na rodo, da izkoristi ugodni zgodovinski trenutek za dosego svoje svobode. To je resnično narodni parlament, ker je nastal iz žrtev njegovih sinov in hčera in ni kak privesek tujih močitelj, ki bi imel služiti le njihovim nameram in koristim.

Naš parlament je smaga slovenskega ljudstva nad sovražniki ljudstva in ima svoje zaščitnike v ljudskih množicah tudi drugih narodov, posebno slovenskega ruskega naroda.

Naš parlament ni samo zaprl vrat "človeku", naš parlament je napravil tudi velik korak naprej v razvoju človeške družbe, ker je svečano odprl vrata našim dekletom in ženam, da se enakopravno z moškimi borijo in delajo za boljšo, srečnejšo bodočnost sebi in svojemu narodu.

Razglašene državljanske pravice nas vodijo po tej poti. Žene in dekleta! S skupnim dobrim delom pridemo z vso gotovostjo do svojega cilja, ki nam je bil celo dvatisočletja odrekan od tujih nasilnikov.

Jože Srebrnič.

VSTAJENJE 1944.

Od prve svetovne vojne dalje, ko so oblasti - stare Jugoslavije privolili v razkosanje slovenskega narodnega ozemlja in je bila Primorska izročena v izkoriščanje imperialistični Italiji, so se žene Slovenskega Primorja spraševale: "Kdaj bo že konec moreče - zime? - Kdaj nastopi tudi za nas pomlad in s njo Vstajenje?"

Nihče jim ni mogel odgovoriti na to vprašanje. Bilo je videti, da so se temne sile zarotile proti svetlobi, proti Vstajenju in svobodi. - Leto za letom pa je postajalo še slabše. Iz mravnjaskih sil človeške družbe se je razvil fašizem, ta oblikovalec in izvajalec najslabšega, kar se je rodilo kdaj v pokvarjenih človeških dušah. Podoba je bilo, da so majhni narodi obsojeni na pogin, da je vera v ustajenje zatiranih za vedno pokopana.

Namesto toplote, bratstva, ljubezni se je med ljudstvi jelo širiti sovraštvo, ki je bilo hladnejše od orožja, s katerim so jašisti paradirali po okrvavljenih mestih Evrope. Človek je bil ponižan. Napravili so iz njega samo vojaka, ki se naj bori za protinarodne, protičloveške in protiljudske cilje mravnjaskih sil. Ženo pa so napravili za dekla v hiši.

Vsa Evropa je bila ves povojni čas en sam arzenal, kjer so ljudje kovali orožje, v prostem času pa so se učili sovražiti sosede. V Rusijo, ki je bila zibelka svobode malih narodov pa zatirano človeštvo ni smelo pogledati in tudi ni moglo pogledati, ker so reakcionarne sile vsega sveta zgradile okrog Sovjetske Rusije zid, ki je branil tlačnim narodom pogled vanjo.

Primorska žena v takšnih okoliščinah ni mogla pričakovati skorajšnjega Vstajenja, prave Velike noči, temveč še hujše ponižanje, še hujše trpljenje.

Katere so ta leta narodnega zatiranja in osebne sužnosti polagale svoje otroke v zibelko s pekočo -

bolečino v srcu. "Kaj bo iz tebe, fant moj?" so v strahu spraševale, ko so gledale v nasmejane oči svojega sinčka. Slutile so nevarnost vojne, - v zraku je plaval, sleherni fašist jo je pa tudi izražal s svojim vedenjem in zadržanjem, - in matere je bolelo, da roče sinove tujcu, za katerega se bodo morali boriti.

Tako so šle Velike noči druga za drugo mimo primorskih žena, ne da bi čutile ob njih prihodu tista različna, slavnostno razigrana čustva, ko se človeku hoče, da bi stisnila na srce vsa to lepo zemljo, okrašeno s sramežljivo zeleno travico, ki jo pričara iz spočite prsti pomlad. Vsaka velika noč, ki je prišla, je bila slabša od minule.

Toda primorske žene globoko v sebi le niso nehale verjeti v prihod prave Velike noči, ki bo res Vstajenje, vstajenje Krista in vstajenje primorskega ljudstva.

Primorske žene so pripravljale pot temu vstajenju. Ves čas narodnega zatiranja so namreč učile svoje otroke, da pride dan, ko bo primorski človek svoboden, ko se bo v svobodni domovini spojil z ostalim telesom Slovenije. Ko so padli heroji zasužnjene Primorske: Bičovec, Valenčič, Karušič, Miloš in drugi pod kroglami fašističnih krvnikov, jim je postalo jasno, da je to pripravljanje poti svobodi, da je to temeljni kamen v izgradnji svobode, zato so pripovedovale svojim otrokom, da so iz mučeniške krvi teh mučencev rasla prava svoboda, zakaj zatiran narod si svobodo lahko samo s krvjo pribori.

Matere in žene še niso vedele, kako bo svoboda prišla, dojele so pa, da se bo zanjo treba boriti. Spoznale so tudi, da nosi človek v sebi še zdrave kali, ki bodo prej ali slej prerastle hudobi in gnilo, zato so v prihod svobode še upornejše verjele.

Nato je prišlo leto 1941., ko se je vse slovensko narodno telo krčilo od bolečine, prizadejane mu po barbarskem fašizmu, a ko je slovenski človek na nasilje tudi odgovoril z uporom. Plamen svete narodno osvobodilne borbe je zajel takoj tudi Primorsko in

primorske žene so v tej borbi spoznale rešitev. Zdaj se jim je konec narodnega trpljenja zdel blizu. Spoznale so, da je ta boj nadaljevanje tistega, radi česar je padel Bidovec in drugi, zato so bile med prvimi, ki so razumeli veličino in pomen narodnega upora.

Od tistih dob stoji primorska žena na braniku - svoje domovine prva, bodisi s puško v roki, bodisi kot marljiva aktivistka, ali pa kot pridna gospodinja, ki nikoli ne pozabi pripraviti obeda ali večerje tudi za svoje tovariše. Njihova požrtvovalnostjo in isnajdljivostjo primorskih žensk ne strmi samo okupator in njegov švaňobranec, temveč tudi mi vsi, ki njih delo poznamo. Kaor si je imel priliko ogledati to delo, ve, da so primorske ženske prve v domovinski ljubeshni in požrtvovalnosti.

V tej mogočnih letih narodnega prebujenja in odpora proti okupatorju in njegovim pomagačem - domačim izdajalcem - je primorska žena praznovala velike noči sicer se tudi stisnjenih zob molče, toda s veliko vero v srce, da bo prihodnjo veliko noč praznovala že v svobodi.

Sredi takšnega upanja jo je zateklo tudi leto 1944. "Ali bo ta velika noč res zadnja, ki jo praznujemo v neprestani bojarni, da vdoro sovražne horde v vas in nas pobijejo?" se danes sprašuje primorska žena. In ko se osre po svetu, ko oceni okoliščine, v katerih se poraja osvobodjenje, se ji lica razlezejo v nasmeh. Srce ji zadržati in odgovori si: "Da, ta velika noč je poslednja v mraku fašističnega nasilja!"

Primorska žena ve, da streljajo topovi herojske ruske vojske že v srce ušive Rumunija. Primorska žena ve, da se junaške čete mogočne Sovjetske Rusije sipljejo kot preteč plaz čez karpatske grebene na ozemlje izmučene Češkoslovaške, ki je skoraj v srcu Nemčije. Primorska žena ve za nemir v srcih zatiranih balkanskih narodov, ki ognanja velike dogodke. Primorska žena ve za strah, ki vedno bolj napolnjuje nemške krunike; ve tudi, da ta strah izvira iz spo-

znanja, da je dan končnega obročuna pred vrati. Primorska žena gleda dan za dnem jote letal naših velikih zaveznic Anglije in Amerike, kako letajo čez naše ozemlje napadat sovražne postojanke. Primorska žena ve za slovesne sklepe angleškega ministrskega predsednika gospoda Churchilla, maršala Sovjetske Rusije Stalina in presidenta Amerike, gospoda Roosevelta, ki se nanašajo na invazijo v Hitlerjevo Evropo in na dokončni zlom fašizma v Evropi. Primorska žena pa tudi pomena slavne zmage naše herojske Narodno osvobodilne vojske, ki pod modrim vodstvom maršala Tita gradi vsebino in obliko nove Jugoslavije, v kateri ne bo prostora za stare velesrbske, prodane protinarodne izkoriščevalce, ki so ljudstvu vsiljevali svoje zakone po svojih protinarodnih kraljin. Primorska žena ve, da je mogočni korak svobodoljubnih armad, ki so že in ki se bodo prestopile zidove Hitlerjeve evropske trdnjave, hiter in neustavljiv, in da se ti koraki bližajo naglo Jugoslaviji in Sloveniji, zato veruje v skorajšnji konec.

Ni daleč odan, ko bo ta naša lepa, blazno ljubljenca in s krvjo naših najboljših sinov in hčera oskropljena domovina zadihala popolnoma svobodno, to je primorski ženi jasno. Zato bo to leto nesla svojo košurico k velikonočnemu blagoslovu sicer še kot prejšnje leto, a vendar polna večrnosti, veselja in vere, da bo prihodnja velika noč res velika noč, da bo res pravo Vstajenje nas vseh in vse naše domovine.

Primorska žena bo med tistimi, ki bodo to Vstajenje najbolj zaslužili in se ga najbolj veselili.

Ignac Koprivec.

KAKO NAJ ŽENE POMAGAJO UTRJEVATI NAŠO NARODNO OBLAST.

Naša narodna oblast je sad našega triletnega težkega in krvavega boja. V naši narodni oblasti se izraža naša porajajoča se svoboda in neodvisnost. Naša narodna oblast mora biti torej vsakemu izmed nas posebno važna stvar, skrb za njo vedno pri srcu. Naša narodna oblast mora biti trdna.

Naša narodna oblast bo trdna, če bo izpolnjevala svoje naloge. Izpolnjevala jih bo, če se zavemo, da smo mi sami oblast, in če bomo potem tudi tako ravnali, če bomo res oblast izvajali.

Treba je v prvi vrsti, da se žene udeležujejo oblasti. Žene so s svojimi žrtvami in s svojim delom v narodno osvobodilnem boju pridobile enakopravnost. Sedaj je treba, da jo tudi uveljavijo.

Tri važne naloge stoje pred našo narodno oblastjo. Prav te naloge pa bodo prav žene najbolj reševale.

Prva taka naloga je skrb za žrtve narodno osvobodilnega boja. V času, ko je naša narodno osvobodilna vojska ob istočasnem veličastnem prodiranju Rdeče Armade in vedno hujšem savezniškem bombardiranju že do konca oslabil okupatorja in se ta zaradi tega v svojem onemoglem besu zateka še samo k zločinskemu strapovanju civilnega prebivalstva, k zažiganju naših vasi, k marjenju naših starčkov in otrok, je na vse važno, da ima vsakdo občutek, da ves narod čuti z njim in da mu v primeru potrebe ves narod pomaga. Tega pa ne moremo doseči, če nimamo dobro organizirane preskrbe za žrtve narodno osvobodilnega boja. Pogorelec, ki mu je okupator uničil dom, ne sme biti v naši hiši gost, on mora biti naš najljubši gost. Tisti, ki je zaradi okupatorjevega ropanja ostal brez hrane, ne sme dobiti samo ostankov, nahranjen mora biti z najboljšim, kar nam je na razpolago. Otrok, ki mu je okupator pobral starše, mora dobiti v vsaki primorski ženi do-

bro mater in ne mačeho. Kdo naj bi poskrbel, da bo res tako, če ne ravno primorske žene, ki so že tolikokrat dokazale, da so z vsem srcem s tistimi, ki trpe v tej borbi? Zato pa morajo naše žene v narodno osvobodilne odbore in posebej v gospodarske komisije, katerih naloga je preskrba žrtev.

Drugič: So predeli, ki so že od narave udarjeni, ki pa so potem dali še tisto hore, kar so imeli, našim brigadam. Ti predeli ne smejo ostati prepuščeni samim sebi. Ne sme se dogajati, da žene iz teh predelov morajo v druge, bolj obdarjene v dolgih procesijah in prinasajo po nekaj kilogramov sirka. Žene iz takih predelov, pa še bolj tovarišice iz drugih, bolj obdarjenih predelov morajo spoznati, da si je s skupno pomočjo mogoče hitreje in bolj učinkovito pomagati. Če je danes še tako, da so marsikje še prisiljeni na dolge procesije po hrano, je to samo znamenje, da njihovi narodno osvobodilni odbori in njihove gospodarske komisije ne poslujejo v redu in da torej sede v njih ljudje - po večini moški, ki so se odtegnili mobilizaciji -, ki svoje naloge ne razumejo. Zato je naloga žena, da v vseh takih primerih stopijo one v narodno osvobodilne in gospodarske komisije ter pokažejo, kako je treba delo pršiti.

Slovenski Narodni Osvobodilni Svet je postavil kot zakon za vsakega Slovence in Slovenko, da mora biti obdelan sleherni kosček polja. Kako naj izvršimo ta zakon, če ne bodo prav žene pokazale smisla za delovne čete. Danes, ko gre za popolno mobilizacijo in mora torej biti zadnji dela sposobni moški v partizanskih vrstah, ni mogoče izvršiti poljskih in drugih gospodarskih del, ne da bi drug drugemu pomagali in ne da bi se združili v delovne čete, ne da bi torej tistih moči, ki so nam na razpolago, po načrtu porabili. Organizacija delovnih čet pa je zopet stvar gospodarskih komisij. Če hočemo, da bodo gospodarske komisije v redu poslovale, je treba, da stopijo žene polnoštevilno vanje.

Preskrba žrtev naše narodno osvobodilne borbe,

organizacija dovoza in razdeljevanje hrane, načrtno obdelovanje z delovnimi četami - to so samo tri glavne naloge, ki stoje danes pred našo narodno oblastjo. Naša narodna oblast bo to nalogo prav gotovo uspešno rešila in bo zato iz preiskkušenj sedanjega časa izšla samo še bolj trdna in močna. V tem prepričanju nas pa utrjuje to, da bodo tudi to pot kot že vedno do sedaj primorske žene razumele svojo narodno dolžnost. Ta narodna dolžnost jim veleva, da vstopajo v vse odbore in v vse komisije in da tudi doprinesejo svoj delež za okrepitev naše narodne oblasti.

Dr. Joža Vilfan

OBJAVA.

Objavljamo rezultate tekme v nabiralnem mesecu od 8. februarja do 8. marca 1944 za naše bolnice.

Prvo mesto so zavzele tovarišice G o r i š k e g a
okrožja sekretarka tovarišica Sreč
ka,

drugo mesto so zavzele tovarišice V i p a v s k e
g a okrožja sekretarka tovarišica
Zmaga,

tretje mesto so zavzele tovarišice B a š k e g a
okrožja sekretarka tovarišica I -
vanka,

četrtο mesto so zavzele tovarišice T o l m i n -
s k e g a okrožja sekretarka to -
varišica Nadja,

peto mesto so zavzele tovarišice P i v š k e g a
okrožja sekretarka tovarišica Kat-
ja,

šesto mesto so zavzele tovarišice B r i š k e g a
okrožja sekretarka tovarišica
Šnarnica.

Tem okrožjem izrekamo vse priznanje z željo, da svoje delo in požrtvovalnost še stopnjujejo. Vsa omenjena okrožja dobe razpisano nagrado.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski odbor SPŽZ za Primorsko.

Baško okrožje

je dosedaj dvignilo in vzgojilo največ tovarišic katere danes vestno vrše svoje funkcije na odgovornih mestih v OF odborih, NCO in Gospodarskih komisijah.

Naj bo vzgled vsem ostalim okrožjem!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Pokrajinski odbor SPŽZ za Primorsko.

USPEHIV NABIRALNEM MESECU.

V nabiralnem mesecu od 8. februarja do 8. marca so primorske žene in mladina ponovno pokazali netzmer - no ljubezen do svoje narodno-osvobodilne vojske in predanost naši sveti borbi. Saj je samo SPŽZ organi - zacija v tem mesecu nabrala: 2.230 kg prepečenca, 276 kg bele moke, 203 kg marmelade, 308 kg sladkorja, 91 kg masti, 276 kg masla, 292 kg slanine, 127 l olja, 52 kg medu, 474 kg keksov, 839 kg suhega sadja, 481 l žganja, 61 kg sira, 11.130 jajc, 30 l likerja, 489 škatlic ci - garet. Prostovoljnih prispevkov so nabrale Lit. 120.524 in za ta znesek kupile sanitetni material. Poleg tega blaga pa je tudi mladina nabrala ogromno materia - la. Vel tega blaga smo poslali bolnim tovarišem pre - ko stare meje, ki je nekoč ločila primorske žene in

mladino od ostalih jugoslovanskih žena in mladine, ostalo pa smo oddali v bolnice na ozemlju Primorske Slovenije.

Našim partizanom bo pomoč in ljubezen primorskih deklet, žena in mladine ostala vedno v toplém spominu.

A n i c a

Tovarišici Andreji v spomin!

Pomlad prihaja. Lepo pomladansko sonce nas ogreva, ogreva pa nas tudi svetla misel, da se bližamo svobodi.

Toda mene je zarezalo v dno duše ob vesti, da Te ni več. Bežno so mi preletele misli vso dobo, odkar sva se poznali. Bila si vseskozi vdana in požrtvovalna na št stvari. Že v otroški dobi si okušala marsikaj grenkega. Ko pa si začela spoznavati življenje sama, si odločno stopila na pot resnice in pravice, odločna si bila povsod. Zaradi svojega energičnega nastopa proti kriviciam, ki so se Ti gojile že pred razpadom Jugoslavije, si bila priljubljena povsod. Že kot 16 do 17 let na si znala svetovati kjerkoli in kdor koli Te je uprašal za svet. Bila si res tovarišica svojim sovrstnicam. Ko pa je prihrumel kruti okupator na našo sveta slovenska tla, pa si odšla, kakor tudi vsa družina (oče, mati, brat) v partizane. Nisi se ustrašila težkih borb. Vedno si bila vedrih lic tudi v najtežjih trenutkih.

Danes pa počivaš v miru. Padla si zadeta od sovražnika, kateri je čakal v zasedi in Ti vzel mlado življenje. Postala si žrtev zločincev. Tvoje telo počiva nekje v slovenski zemlji, katero si tako ljubila. Tvoj duh pa živi in bo živel. To, kar si s svojimi besedami in dejanji učila svoje tovarišice in tovariše pa ne bo nikdar uničeno. Tvoja smrt bo maščevana! Ma-

ščevana bo, kakor tudi vsi, ki so dali svoja življenja za svobodo.

Čast svobode pripada tistim, ki so dali življenje za njo. Tudi Ti si že med njimi, zato ne boš nikdar pozabljen.

Marica - partizanka.

Tovarišica Andreja je bila 18 mesecev borila v brigadi "Toneta Trnštica". Potem je bila poslana na teren na Gorenjsko in bila članica Pokrajinskega odbora SPŽZ za Gorenjsko. Komaj dva meseca je bila na Gorenjskem pa je postala žrtev hitlerjevskih banditov.

(Opomba uredništva)

ZANIMIVE DROBTINICE.

Dne 19. in 20. februarja je prvič zasedal slovenski parlament. V slovenskem parlamentu je bilo do sedaj 120 poslancev, med njimi 10 tovarišic. Sedaj pa se bo število članov povečalo na 180 članov. Hi Primorcu bomo poslali še 20 delegatov, ki nas bodo zastopali in v našem imenu soodločali pri izgradnji nove narodne oblasti in slovenske državnosti v federativni Jugoslaviji.

Med ostalimi odloki, ki jih je izdal parlament, je odlok o ustanovitvi verske komisije. Njena naloga je dvojnaka:

Prvič naj postavi in poslovanje verske komisije ponovno zagarantira nemoteno bogočastje in polno uveljavljanje verske svobode. Drugič pa naj verska komisija ureja vsa vprašanja med slovensko narodno oblastjo in cerkvijo. Verska komisija bo sestavljena na polovico iz duhovnikov, na polovico pa iz laikov. Imenuje naj jo Predsedstvo Slovensko Narodno Osvobodilnega Sveta.

Naš slovenski parlament se imenuje: **SLOVENSKI NARODNO OSVOBODILNI SVET (SNOS)**.

Jugoslovanski parlament se imenuje: **ANTIFAŠISTIČNO VEČE NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE** ali **PROTIFAŠISTIČNI SVET NARODNE OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE (AVNOJ)**.

Vse kar sklene AVNOJ potem izvrši vlada, ki se imenuje **NKOJ - NACIONALNI KOMITET OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE**. Torej preko vlade jugoslovanski parlament ureničuje svoje zakone.

Na prvem zasedanju slovenskega parlamenta je bilo izvoljeno Predsedstvo SNOS-a. Kadar parlament ne zaseda, ima vso pravico odločati v njegovem imenu - Predsedstvo. V predsedstvo je bil izvoljen ves lose - danji IOOF. Za enajstega člana pa je bil izvoljen naš tovaršiški France Bevk. Člani predsedstva so sedaj: Josip Vidmar, predsednik; Edo Kardelj, podpredsednik; Edvard Kocbek, podpredsednik; Jože Rus, podpredsednik; Boris Kidrič, sekretar; France Bevk, Dr. Marjan Brečelj, Franc Leskošek, Tone Fajfar, Polič Zoran, Franc Lubej.

Ko so Rusi prišli v Ukrajino so jih ljudje sprejemali z nepopisnim navdušenjem. Po vseh cerkvah so zvonili zvonovi, ljudje so se zbirali in z duhovniki prirejali častne sprejeme našim slovanskim bratom.

Vsi dosedanja Hitlerjevi pomagači se izmikajo od Nemčije. Madžarski, rumunski in bolgarski oficirji vodijo razgovore s našim maršalom T I T O M.

Naše prisrčno razmerje do zaveznikov je bilo več kot jasno podčrtano v zadnjem Churchillovem govoru, katerega večji del je bil posvečen novi Jugoslaviji.

Vsi znaki kažejo, da se z naglimi koraki bližamo u - radnemu priznanju nove jugoslovanske vlade. To pa po - tenti popolno zmago našega osvobodilnega gibanja.

Tovarišice nam pišejo.

PRIHOD NAŠIH !

Bil je lep, prav krassen jesenski dan, eden onih , po katerih smo tako dolgo hrepeneli. Bila sem zaposle na pri domačem delu, ko slišim na spodnji cesti vese - lo vriskanje. Seveda stečem takoj ven, in kaj opazim: po cesti hitijo kamjoni in na njih vihra naša troboj - ka z rdečo peterokrako zvezdo. Po njej sem takoj spo - znala, da so to naši partizani, osvoboditelji, ki pri - hatajo. Tekla sem jim naproti in se pridružila nešte - tim in navdušenim pozdravom. Na naših obrazih se je zrcalila radost, prepolni smo bili sreče, ko smo po - zdravljali naše hrabre borce, saj je bil ta dan za - nas najlepši v življenju, dan, ki smo ga težko priča - kovali po tolikih letih trpljenja in tlačanja pod - fašističnim jarmom. Bila sem prav zaznana, ko sem gledala prvič v svojem življenju naše trobojnice, ki so plapolale na vozovih. Nepopisno je bilo veselje in hvaležnost do borcev in osvoboditeljev, naše tužne, od vedno zasuznjene slovenske domovine.

Ko se je autokolona ustavila, sem stekla domov, v kleti pograbila nekaj steklenic vina, nekaj cigaret, kar je bilo pri rokah, in ponesla našim fantom. Pa ni - sem bila sama pri tem. Bilo nas je ze polno vse okrog in vsaka je kaj prinesla, da bi bil sprejem še bolj slovesen in da pokažemo našim tovarišem, da smo in ho - čemo sodelovati z njimi v borbi za osvoboditev naše domovine. Nazdravile smo našim fantom in takoj se je pričel prisrčen tovariški pogovor, kateri bi se zavle - kel, da jih ni klicala dolžnost.

Obstale pa smo, ko je na poziv komandanta takoj minilo vsa razigranost in v trenutku so bili vsak na

svojem mestu.

Zvečer so pridrveli Švabi, vnel se je boj in naši so se umaknili pred silo.

Toda naša srca so osvobojena od tistega dne in me jih vsak dan čakamo, ker eni se vrnejo in dolgo ne bo tega, a tedaj ne bo več švabske sile, da jih prežene, strti in premagani bodo Švabi in švabobranci. Tudi moj sinko me vedno sprašuje, kdaj bo zopet nosil - na kapi rdečo zvezdo kot one dni. Tolažim ga, naj potrpi še malo, da se pournajo naši fantje, ki mu prinesejo lepo rdečo zvezdo, in nam vsem skupaj bo tedaj zasijalo sence svobode.

Brkinka - Alenka

OBISK V NAŠI PARTIZANSKI ŠOLI.

Smo v lepi Vipavi. Kmetje pridno delajo po polju. Vas je vsa na nogah in veselo pozdravlja novodošle - partizane. Vsaka mati si želi videti svojega sina-partizana. Čujejo se klici: "Živela naša vojska!", "Živel maršal Tito!" Posebno glasni so otroški klici, ki prihajajo iz šole. Otroci dvigajo pesti, pozdravljajo; pojejo partizanske pesmi, so veseli in prešerni. Šli smo v šolo, - svobodno slovensko šolo, da vidimo "mlade partizane", kakor se otroci sami imenujejo. "Smrt fašizmu", "svobodo narodu" zgori iz mladih grl.

Vsi so obmolknili. Vse mlade oči so uprte v nas, partizane, ki se borimo tudi za slovenske šole. Kakšna razlika med fašistično in našo slovensko šolo. Preje sama fašistična gesla in italijansko zaničevanje vsega, kar je slovenskega. S kakšnim veseljem prihajajo - otroci v našo partizansko šolo, posebno oni, ki so že obiskovali fašistične šole.

V razredu je vladala izredna živahnost. Ko je tovarišica učiteljica vprašala, kdo zna še ali ono, so se dvigale vse mlade ročice. Vsi hočejo deklamirati, čitati, pripovedovati i. t. d. Vsi nam molijo v roke -

svoje zvezke. Vsi nam hočejo nekaj povedati o naši borbi, o partizanskem življenju, o tovarišu Titu. Ko pa smo vprašali, če znajo zapeti kakšno partizansko pesem, so ustali in začeli "Svobodna Slovenija". Naši otroci se izživljajo v partizanski pesmi in jo tudi uživajo. Sodelujejo s deklamacijami ter pevskimi abori na raznih mitingih. Ponekje se že ustanovljajo otroške gledališke skupine. V šoli vlada prav posebna domačnost, prisrčnost, živahnost in stroga resnost. Vsi so pazljivi in delavni. Snov je vzeta iz otrokovega življenja in njegove neposredne bližine. Isto, kar se govori po naših vaseh, prav o tem se uči tudi v šoli. Učenci se dnevno seznanjajo z našo narodno-osvobodilno borbo. Tudi oni hočejo doprinesiti nekaj k naši zmagi, zato zbirajo orožje, municijo, hrano, so v službi kot kurirji i. t. d. Partizanom so vedno na uslugo, vršijo celo obveščevalno službo. Poznajo prav dobro naše hrabre komandante, mučenike, tudi vedo mnogo povedati o Osvobodilni fronti. Človek je kar presenečen, ko ti povedo o zadnjem mitingu, kjer je govoril naš tovariš - Bevk.

Po končanem pouku gredo na polje in vedo, da morajo trdo delati za očeta, brata-partizana. V vasi smo videli mnogo otrok, toda bili smo začudeni, ker smo jih videli prav vsakega pri svojem delu.

Miha - partizan.

DRAGI TOVARIŠ MILAN !

Prav lepa Ti hvala za izrečeno mi sožalje. Ne morem Ti opisati, kako me je zadela nepričakovana vest o mojih ljubih otrocih. Kakor prikovana sem obstala, ko sem prečitala pismo od neke tovarišice iz moje vasi. Prečitam enkrat, nisem mogla verjeti svojim očem, je li mogoče to, je li resnica, kar pred seboj vidim, da sem naenkrat ob tri, štiri dragi in najljubše osebe.

Z veseljem sem jih odpravljala v to našo sveto

borbo, kakor na ženitnino, in tudi sami so šli navdušeno. In res so šli na ženitnino, s katere se ne bodo nikdar vrnili. Prepričana sem bila, da se vsi ne bomo vrnili, da bi bila prevelika sreča za vse, če bi uživali zlato svobodo v taki družinici, kakor je bila preje. Toda, da me bo tako velik udarec naenkrat zadel, si tudi nisem mislila.

Včeraj sem praznovala obletnico, ko so mi prokleti fašisti ubili moža. Padel je kot nedolžna žrtev fašističnih zveri. Sedaj zopet vest, da so me zapustili obe hčerki in sinko. Teško je, materino srce je premehko, da mi ne bi oči zalile grenke solze. Zakaj ne bi raje mene zagrebli, kakor mladi rca, ki se bori za boljšo bodočnost in bi v naši sveti borbi lahko še mnogo doprinesel.

Toda v zavesti, da brez žrtev ni svobode, bom prenesla tudi to najtežje preizkušnjo in s svojim delom maščevala svoje žrtve in žrtve vsega našega naroda.

Da se bili pridni borci vem tudi sama iz lastnih izkušenj in to me tudi krepi in mi je v veliko zadovolženje.

Prav prisrčna vam hvala, tovariši, ki sočustvujete z menoj. Nadomestite s svojim pomnoženim delom moje pridne, ljube in nepozabne otroke, slate moje hčerke in sinkota, ki je šele šestnajst let star šel v tako hude boje.

Tudi te žrtve bodo maščevane in iz krvi rdeče mladih partizanov bo vzkliła roža svobode.

Najlepše pozdrave od žalostne

M a m c e .

Naša Mamca je najstarejša partizanka na Primorskem. Rodom je iz Vipavskega. V narodno osvobodilnem boju je žrtvovala dve hčerki in sina, uničili so ji dom in ubili moža. Toda naša Mamca ne kloni. Z delom hoče maščevati žrtve svojih otrok in moža.

Take matere naj nam bodo za vzgled vsem!

(Opomba uredništva)

PRAZNIK BORBENIH ŽEN.

Velike priprave so se vršile za dostojno proslavo 8. marca. Žene so delale napise in zastavice, vestno so se vadile v nastopih, samo da bi praznik žena-lepše proslavile. A glej smolo! Ko je bilo vse pripravljeno, so naenkrat prišli skozi vas Nemci in prepredčili nadaljne priprave. Vendar nam dobro volje niso vzeli. Dasiravno smo bile že v dvomu, ali se bo miting mogel vršiti ali ne, smo vseeno vse pripravile. Dverana je bila že zelo okusno okrašena, ko je zopet prišla vest, da se vasi bliža sovražnik in morale smo vse zopet podreti. Ker pa potem to sreči Nemci le niso prišli, se je vršil miting, čeravno nekoliko kasneje zvečer. Udeležba je bila presenetljivo obilna. Prelepi vtis na vse navzoče je napravila nova zastava vaškega odbora SPK, katero je razvila tajnica Pani-ca in z lepim nagovorom predala tovarišici Metodi v varstvo. Ta je obljubila, da bo zastavo čuvala in branila, če treba tudi s življenjem.

Sledila je himna "Naprej zastava slave", katero so vsi navzoči stoje zapeli. Tovarišica Marija je nato govorila o pomenu 8. marca za slovenske žene in se spominjala tudi pri ten naših ruskih sester. Nato je tovarišica Greti s globokim čustvom deklamirala "Velikonočno" od Simona Gregorčiča, ki je marsikateremu izvabila solze v oči. Mala Kilojka je potem zelo srčkano podala pesnico "Slovenka sem". Govorila je za tem tovarišica Francka o težavah slovenske žene in matere pod fašističnim okupatorjem. Sledila je deklamacija "Domovina", ki jo je zelo lepo deklamirala tovarišica Ivica. V naslednjem govoru tovarišice Majce smo slišali o pravicah in dolžnosti slovenske žene. Najlepša točka pa je bila spevoigrice "Perice", ki je zbrani poslušalstvu izredno navdušila. Med odmori je ženski zbor prepeval partizanske pesmi. Sledila je prosta zabava s plesom. Med tem so žene pripravile navzočim tovarišem partizanom majhen prigrizek.

Razporeženje je bilo odlično in zelo zadovoljni so

se kasno v noč gostje razšli. Splošna želja vseh ženo pa je, da bi se tako prijetni večeri večkrat ponavljali.

M a j c a

PROSLAVA ROJSTNEGA DNE MARŠALA TITA

Z veseljem pričakujemo naše narodne praznike. Tak dan je bil za nas šesti marec, rojstni dan maršala Tita. Ta dan je bil za našo vas velik praznik. Že na predvečer se zagoreli kresovi na kribih. Veselje je bilo gledati našo mladino, s kakšnim navdušenjem je nosila skupaj drva za kresove. Tudi petletni otroci so pri tem soodelovali in s takim navdušenjem, da jih je bilo veselje videti. Rekli so, da mora biti kres tak velik, da ga bo videti čez gore v Basno. Tako blizu se jim zdi Basna, čeprav so majhni. Čuti je, da je maršal Tito naš najboljši oče, zato je tako blizu naših src.

Popoldne je mladina izročila krasno sestavo brigadi Hrčeka Kosovela. Zvečer smo priredili miting, udeležili so se ga tudi bližnji tovariši partizani. Tvoris iz okrožja je orisal življenje in neumorno delo maršala Tite. On nas ni zapustil, ostal je med nami na naši zemlji, ustvaril je našo smagovito vojsko in se skupno z narodom podal v boj za rešitev narodov in njihovo boljše bodočnost.

Maj živi naš slavní vojskovodja maršal Tito!
Živela naša slavna vojska!

Goriška žena - T u n a

NEKOČ IN DANES

Ko čitam zdaj našo ljubo "Slovenko" in "Našo ženo", se moje misli nehote povračajo k času, ki niti ni tako oddaljen, ko je v naši Primorski še vlada-

povsod italijanski fašizem. Kako smo tistikrat skoraj v trepetu kaj čitale, kako smo vse skrivaj prenašale, delale v torbicaх skrivne predalčke, da nas ni zasledil tiran. Nikamor nismo mogle iti skupaj, ker je bila povsod straža. Zbirale smo se največkrat tam v gozdu, prihajale med naše hrabre borce, naše partizane in najlepše ure smo doživljale med njimi. Zdelo se nam je, da še živimo novo življenje. Čeprav smo vedele, kako je naporno in trpljenja polno njihovo življenje, smo jim zavidale. Zavidale smo jim za prostost, za tisto čisto ogračje duha, ki je vladal med njimi in je velo iz vseh, kadar so spregovorili. Ponavljale smo jih s pritajenim glasom - to so bile besede, ki so do takrat ležale še neizražene v globini naših src. Bile so besede neizmerne ljubezni do tlačnega človeštva, do rodne grude! Kako so jim žarele oči, kako so nam vlivali pogum, kako smo iz njih črpali vir moči za nadaljne delo. Nikdar ni bilo iz njih nih ust grenkega govorjenja, nikdar pritožbe. Vedno so dejali, da jim gre dobro, da imajo vsega v izobilju. Le smo pa vedele, da spiyo često brez odeje v mrazu, snegu in dežju, da morajo vsak drobec hrane težko prinašati, da često več dni nimajo vode. Same smo si predstavljale, kaj vse prenašajo, zato smo jim skušale vsaj nekoliko olajšati to trpljenje. Pripravljale smo zanje kar smo le mogle. Povsod so bile sovražne straže in težko smo kaj iztaknile. Na desno in levo od hiše policija, par korakov proč karabinerji. Vedno so nas opazovali, vsako torbo pre-taknili. A vseeno smo jim pogosto marsikatera zagod-le. Doma smo vse pripravile in odnesle našim parti-zanom, kateri so bili zelo zadovoljni naših daril. Ko sem se vračala domov, me je policijski maršal vr-hu vsega še lepo pozdravil: "Buona sera!"

Nekoč pa smo jih še lepše potegnili. Bili smo skoraj obkoljeni od sovražnih straž, ko sta zvečer 2 junaška partizana stopila v našo hišo. Priti do nas je bilo zelo nevarno, a drzna mladeniča se nista ni-kogar ustrašila. Niti pet metrov od naše hiše odda -

ljeni policist je prepeval, partizana sta ga poslušala. Ko sta povečerjala, sta spala do štirih, potem pa odšla. Kamijon policije po eni strani, onadva pa po drugi strani. In to se ni zgodilo samo enkrat. Koli - kakrat smo pred kasarno trosile letake, zjutraj pa smo slišale prav v našo hišo, kako je komandant rassajal nad stražarje, češ, kako stražijo.

Lahko bi opisala še več takih in podobnih primerov, a hotela sem samo pokazati razliko med tistim časom in današnjim dnem. Čeprav je še okupator med nami, čeprav nam še, kamor pride, prinaša gorje, vendar danes lažje dihamo in uspehi naše vojske nas navdajajo z veseljem in upravičenim ponosom. Danes imamo našo vlado, našega vojskovođjo maršala Tita, imamo naše prireditve in mitinge, naše literature lahko nesemo v vsako hišo, na sredi vasi prepevamo partizanske pesmi, prirejamo veselice, imamo šole. Lope uspešne smo dosegli, a da bomo dosegli tako zaželeno popolno svobodo, se hočemo posebno ne žene še bolj potruditi, hočemo biti res vredne naših sinov, mož in bratov, ki bijejo končni boj z legendarnim junaštvom. Hočemo pokazati - vsemu svetu, da smo vredno odgovorile tudi me na klic velikega ruskega naređa, ki nam je dal v tej borbi tudi vsa oporo.

A l e k s i j a

PARTIZANSKA KORAČNICA.

Vstali s zemlje smo kot vstane vihar
strnili vrste tesneje za udar
groženj nam tujčevih prav nič ni mar
nosi na krilih sveta nas požar.

Dem naš razbit je in zemlja steptana
polja uničena, žetev požgana,
Sreča je strta, svoboda izdana,
žena, družina, v tujino izgnana.

Naše ravnine je kri orosila,
naše potoke je kri napojila.
Ogenj in meč nas ne bosta zlomila,
kletev nam srca je ojeklenila.

Dokler poslednji ne izgine sourag,
znova posvečen domači ni prag,
dokler ni tujec uničen in strt,
iščemo boja, preziramo smrt.

M. K.

Vatila z zemlja, kot ostane ritar
strelit vrata, kjer je na ritar
grohnelj, kmalu, kmalu, kmalu, kmalu
kost in kralj, kralj, kralj, kralj.

Den nas kralj, je in kralj, je stepana
polje kralj, kralj, kralj, kralj
trava, je strica, kralj, kralj, kralj
kralj, kralj, kralj, kralj, kralj.

TEHNIKA
SLAVNIK